

Ontwerp Natura 2000 beheerplan Oostelijke Vechtplassen Planperiode 2022-2028

Nederland telt ruim 160 Natura 2000-gebieden. Ze maken deel uit van een samenhangend netwerk van natuurgebieden binnen de Europese Unie. Dit netwerk is bedoeld om de achteruitgang van de biodiversiteit in Europa te stoppen.

Oostelijke Vechtplassen is een van de aangewezen Natura 2000-gebieden (zie figuur 1). Daarmee is het gebied beschermd op grond van de Wet natuurbescherming; er mogen in beginsel geen activiteiten plaatsvinden die de Natura 2000-doelen voor het gebied in gevaar brengen. Deze doelen heeft het Rijk vastgesteld in een aanwijzingsbesluit. De Natura 2000-doelen zijn geformuleerd in zogenaemde instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen en (leefgebieden van) diersoorten.

Oostelijke Vechtplassen wordt beschermd als Natura 2000-gebied vanwege de bijzondere natuur van laagveenmoeras.

Het doel van dit Natura 2000-beheerplan is tweeledig:

- Het bevat een uitwerking van de Natura 2000-doelen in omvang, ruimte en tijd, en beschrijft de maatregelen die genomen moeten worden om die doelen daadwerkelijk te bereiken.
- Het geeft aan in hoeverre bestaande of nieuwe activiteiten in en om het gebied kunnen (blijven) plaatsvinden zonder dat de Natura 2000-doelen in gevaar komen. Met andere woorden: het beheerplan maakt voor gebruikers duidelijk aan welke voorwaarden ze zich moeten houden om hun activiteiten te kunnen uitvoeren zonder dat ze een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming nodig hebben. Het beheerplan vormt daardoor ook een kader voor vergunningverlening voor nieuwe activiteiten en voor handhaving.

In deze samenvatting zijn de hoofdpunten van het beheerplan opgenomen. Per onderdeel wordt verwezen naar de betreffende hoofdstukken. Deze samenvatting is hiermee tevens een leeswijzer.

Hoofdstuk 1 geeft een inleiding op het beheerplan, hoofdstuk 2 een algemene beschrijving van het gebied en het beleid van toepassing op de Oostelijke Vechtplassen.

Het Natura 2000-beheerplan voor de Oostelijke Vechtplassen

De Oostelijke Vechtplassen bestaan uit een laagveengebied op de grens van Noord-Holland en Utrecht, tussen de Vecht en de Utrechtse Heuvelrug. Het veen in het gebied is op veel plaatsen vergraven, waardoor een afwisseling van land en water is ontstaan met grote plassen, sloten, rietlanden en andere moerassen, graslanden en bossen. Van Europees belang zijn de bijzondere watervegetaties, verlandingsvegetaties met trilveen, veenmosrietland en galigaanmoerassen, vochtige laagveengebieden en de grote oppervlakte aan moerasbos. Verder is het gebied uniek door het voorkomen van zeldzame moerasvogels, populaties van de Noordse woelmuis, foeragerende meervleermuizen en vissen, insecten en andere waterfauna die afhankelijk is van de aanwezigheid van helder en plantenrijk water. In de wintermaanden verblijven flinke aantallen ganzen en eenden op de plassen in de Oostelijke Vechtplassen. Doorgaans komen ze slapen op de grotere open wateren om overdag (ganzen) of 's nachts (eenden) het omringend polderland af te grazen. Een bijzondere kwaliteit van het gebied is de aanwezigheid van kwel vanuit de Utrechtse Heuvelrug die met name aan de oostkant van de Oostelijke Vechtplassen de aanwezigheid is en die van groot belang is voor een goede waterkwaliteit en de daarvan afhankelijk natuurwaarden. Samen met de Wieden en Weerribben bevat het gebied de belangrijkste laagveenmoerasescosystemen van ons land.

Vanwege het internationale belang van de natuur in de Oostelijke Vechtplassen, heeft het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit besloten het gebied aan te wijzen als één van de Nederlandse Natura 2000-gebieden. Aanwijzing en instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd in het aanwijzingsbesluit, dat voor de Oostelijke Vechtplassen op 23 mei 2013 door de staatssecretaris is vastgesteld. Voor alle Natura 2000-gebieden, inclusief de Oostelijke Vechtplassen, zijn doelen bepaald waarmee alle gebieden bijdragen aan de ambities voor behoud van natuur en biodiversiteit op Europees niveau.

Het beheerplan is een gedetailleerd inrichtings- of uitvoeringsplan, maar vormt hiervoor wel het kader. De detailuitwerking en de realisatie van maatregelen wordt in samenwerking door de relevante gebiedspartijen (waaronder Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Waterschap Amstel Gooi en Vecht (AGV), de provincies Utrecht en Noord-Holland, indien nodig in afstemming met derden) uitgevoerd.

De geldigheid van het beheerplan is maximaal 6 jaar, waarna aanpassing of het opstellen van een nieuw beheerplan kan plaatsvinden. Binnen die 6 jaar fungeert het beheerplan als kader voor vergunningverlening van activiteiten die mogelijk een significant effect hebben op de doelen van het gebied.

Doelen

Doelen voor Natura 2000-gebieden bestaan uit een reeks van drie typen doelen, lopend van abstract naar concreet; algemene doelen Natura 2000 – kernopgaven – instandhoudingsdoelen. De algemene doelen stellen een algemeen kader vast voor de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de Europese doelen. Prioriteiten voor de Oostelijke Vechtplassen zijn aangegeven in de volgende kernopgaven:

- Nastreven van een meer evenwichtig systeem (kernopgave 4.08)
- Alle successiestadia laagveenverlanding in ruimte en tijd vertegenwoordigd (kernopgave 4.09)
- Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan van verdroging voor rietmoerasvogels (kernopgave 4.12)
- Herstel inundatie, behoud en nieuwvorming van blauwgraslanden (kernopgave 4.15)

Daarnaast is aan het landschap 'Meren en Moerassen' waartoe de Oostelijke Vechtplassen behoort een kernopgave geformuleerd, zijnde 'Behoud en herstel van de samenhang tussen slaapplaatsen en foerageergebieden in het bijzonder voor graslandvogels en meervleermuizen' en 'Herstel van mozaïek van verlandingsstadia van open water tot moerassen en herstel van gradiënt watertypen'.

De instandhoudingsdoelen voor de Oostelijke Vechtplassen, zoals door het ministerie van LNV zijn vastgesteld in het aanwijzingsbesluit, zijn opgenomen in tabel 1.

Tabel 1 Overzicht instandhoudingsdoelen voor de Oostelijke Vechtplassen

Code	Naam Habitatype	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	
H3140	Kranswierwateren	Uitbreiding	Verbetering	
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	Uitbreiding	Verbetering	
H4010B	Vochtige heide van het laagveengebied	Behoud	Behoud	
H6410	Blauwgraslanden	Behoud	Verbetering	
H6430A	Ruigten en zomen, moerasspirea	Behoud	Behoud	
H6430B	Ruigten en zomen, harig wilgenroosje	Behoud	Behoud	
H7140A	Trilvenen	Uitbreiding	Verbetering	
H7140B	Veenmosrietlanden	Uitbreiding	Verbetering	
H7210	Galigaanmoerassen*	Uitbreiding	Verbetering	
H91D0	Hoogveenbossen*	Behoud	Behoud	
Code	Naam habitatoort	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie
H1016	Zeggekorflak	Behoud	Behoud	Behoud
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
H1082	Gestreepte waterroofkever	Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
H1134	Bittervoorn	Behoud	Behoud	Behoud
H1145	Grote modderkruiper	Behoud	Behoud	Behoud
H1149	Kleine modderkruiper	Behoud	Behoud	Behoud
H1163	Rivieronderpad	Behoud	Behoud	Behoud
H1903	Groenkolorchis	Behoud	Behoud	Behoud
H1380	Meervleermuis	Behoud	Behoud	Behoud
H1340	Noordse woelmuis*	Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
H4056	Platte schijfhoren	Behoud	Behoud	Behoud
Code	Naam Broedvogel	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie
A021	Roerdomp	Uitbreiding	Verbetering	5 paar
A022	Woudaap	Uitbreiding	Verbetering	10 paar
A029	Purperreiger	Behoud	Behoud	50 paar
A119	Porseleinhoen	Behoud	Behoud	8 paar
A197	Zwarte stern	Uitbreiding	Verbetering	110 paar
A229	Ijsvogel	Behoud	Behoud	10 paar
A292	Snor	Behoud	Behoud	150 paar
A295	Rietzanger	Behoud	Behoud	880 paar
A298	Grote karekiet	Behoud	Behoud	50 paar
Code	Naam Niet-Broedvogel	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie
A017	Aalscholver	Behoud	Behoud	Behoud
A041	Kolgan	Behoud	Behoud	920 vogels**
A043	Grauwe gans	Behoud	Behoud	1.200 vogels**
A050	Smient	Behoud	Behoud	2.800 vogels**
A051	Krakeend	Behoud	Behoud	40 vogels**
A056	Slobeend	Behoud	Behoud	80 vogels**
A059	Tafeleend	Behoud	Behoud	120 vogels**
A068	Nonnetje	Behoud	Behoud	20 vogels**

* Prioritaire habitattypen of soorten.

** Leefgebied met een draagkracht voor een populatie (seizoensgemiddelde van individuele vogels).

Knelpunten voor de instandhoudingsdoelen en landschapsecologische opgave

In hoofdstuk 3 van dit beheerplan zijn de doelen uitgewerkt en zijn knelpunten en perspectieven voor de doelen benoemd. Om de doelen te kunnen bereiken, is het in beginsel nodig aan de ecologische vereisten van de habitattypen en soorten te voldoen. Uit de beschrijving van de huidige kwaliteit en trends, in combinatie met de ecologische vereisten, blijkt of er in de huidige situatie knelpunten zijn die kunnen zorgen dat de doelen niet worden gehaald.

De aanwezigheid van kwel is een belangrijke gebiedskwaliteit van de Oostelijke Vechtplassen. Het vergroten van de invloed van kwelwater en een effectiever gebruik van kwelwater is echter gewenst voor het realiseren van diverse instandhoudingsdoelen. Daarnaast vormt de voedselrijkdom van het oppervlaktewater een beperking voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen die afhankelijk zijn van schoon en helder water. Deze voedselrijkdom hangt samen met een te hoge nutriëntenbelasting afkomstig van een breed scala aan bronnen. Mesotrofe verlanding treedt nog maar in beperkte mate op in de Oostelijke Vechtplassen onder andere samenhang met de voedselrijkdom van het water en een te beperkte invloed van kwelwater. Ook factoren als vraat door grauwe gans en de invasieve exoot Amerikaanse rivierkreeft spelen een rol bij het beperkt optreden van mesotrofe verlanding in de Oostelijke Vechtplassen. Verder vormt de aanwezigheid van diverse andere invasieve exoten een beperking voor de kwaliteit van habitattypen. Bosopslag in rietmoerassen en een afname van het waterriet onder andere door ganzenvraat door grauwe gans hebben geleid tot een afname van geschikt biotoop voor Natura 2000 moerasvogels. Van een aantal van deze moerasvogelsoorten is de omvang van de huidige populatie dan ook kleiner dan het instandhoudingsdoel. Het gaat om soorten als grote karekiet, roerdomp, woudaap, zwarte stern en porseleinhoen. Voor purperreiger geldt dat de aanwezige populatie kwetsbaar is doordat er maar één kolonie aanwezig is. Herstel van het broedbiotoop van deze moerasvogelsoorten is daarom noodzakelijk. Voor een soort als noordse woelmuis is voor het duurzaam voortbestaan van de populatie het verbinden van leefgebied van belang.

Verder is stikstofdepositie een belangrijk knelpunt in de Oostelijke Vechtplassen. Stikstofdepositie vanuit de lucht zorgt ervoor dat habitattypen vermensten en verzuren. Kenmerkende en zeldzame soorten van voedselarme omstandigheden worden verdrogen door stikstofminnende planten zoals grassen (verruiging) hetgeen kan leiden tot een afname van de kwaliteit en omvang van habitattypen. Verzuuring leidt tot remming van de groei, verzwakking en vatbaarheid voor schimmels van veel kwetsbare vegetaties. In de Oostelijke Vechtplassen is stikstofdepositie een knelpunt voor vochtige laagveengebieden, blauwgraslanden, trilvenen, veenmosrietlanden, galigaanmoerassen en hoogveenbossen. De grootte van het knelpunt is echter niet in het hele gebied hetzelfde en niet voor ieder habitatype hetzelfde.

Op basis van de bovenstaande analyse is de landschapsecologische opgave voor de Oostelijke Vechtplassen bepaald. Deze bestaat in hoofdlijnen uit:

- Het optimaal gebruik maken van kwelwater voor het behoud en de ontwikkeling van aquatische habitattypen en habitattypen van de mesotrofe verlandingsreeks. Om dit te bereiken is het nodig (water)systeemmaatregelen te nemen
- Het verminderen van de nutriëntenbelasting van het oppervlaktewater
- Herstel van de verlanding onder andere door het verminderen van de nutriëntenbelasting, het vergroten van de kwelwaterinvloed, het aanleggen van nieuwe petgaten en ruimte voor verlanding in slootoevers
- Herstelbeheer en het terugzetten van de succesie (door bijvoorbeeld het verwijderen van bosopslag of het opnieuw opengraven van petgaten)
- Het terugdringen van vraat (door grauwe gans en Amerikaanse rivierkreeft), predatie en het uitvoeren van exotenbeheer
- Het terugdringen van de verzurende en vermistende effecten van stikstofdepositie
- Het verbinden van leefgebieden van soorten (ontsnippering)
- Herstel van het open landschap, natte rietmoerassen en waterriet ten behoeve van moerasvogels

Maatregelen en uitvoering

Maatregelen en een knelpunt is dat erin wordt zorgt dat de doelen niet gehaald worden, zijn maatregelen nodig. Deze zijn in hoofdstuk 4 uitgewerkt, op basis van de analyse van knelpunten en de landschapsecologische opgave.

Vooruitlopend op dit beheerplan is al een groot aantal maatregelen in het Utrechtse en Noord-Hollandse deel van de Oostelijke Vechtplassen genomen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelen. Voor duurzaam behoud, nieuwvorming van verlandingsvegetaties, een robuust watersysteem en het herstel van de populatie moerasvogels zijn ook in de komende jaren nog maatregelen nodig.

Voor alle habitattypen zijn ten opzichte van het reguliere beheer aanvullende maatregelen nodig voor behoud en nieuwvorming. Het gaat om beheer- en inrichtingsmaatregelen zoals maaien, opslag verwijderen, afplaggen, sloot terugzetten van de verlanding onder andere door het graven van petgaten en het stimuleren van verlanding in bijvoorbeeld slootoevers. Daarnaast gaat het om maatregelen gericht op het herstel van het ecologische systeem zoals het verbeteren van de waterkwaliteit en het beter benutten van de kwel. Verder is het nodig om gronden om te vormen naar natuurgrond voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen van de habitattypen van de mesotrofe verlandingsreeks en blauwgraslanden. Deze omvorming leidt tevens tot een reductie van de nutriëntenbelasting van het oppervlaktewaterstelsel. De maatregelen zijn voor een deel nodig vanwege de te hoge stikstofneerslag op het gebied. Ze zijn bedoeld om de negatieve effecten van stikstof tegen te gaan.

Het bestrijden van (invasieve) exoten als de Amerikaanse rivierkreeft, waterwaaier en ongelijkbladig vederkruid, appelbes, Amerikaanse vogelkers, reuzebalsemien en reuzenberenklauw is belangrijk voor diverse habitattypen.

Daarnaast wordt onderzoek worden uitgevoerd naar de kansen voor het herstel en beter benutten van kwelwater in de Oostelijke Vechtplassen.

Voor de moerasvogels grote karekiet, roerdomp, woudaap, purperreiger, zwarte stern en porseleinhoen worden diverse maatregelen genomen die erop gericht zijn het broedbiotoop van deze soorten te herstellen. Het gaat om maatregelen als het herstel van het open landschap, natte rietmoerassen en waterriet en (waar mogelijk) herstel flexibel peilbeheer. Naast deze natuurherstelmaatregelen worden er maatregelen genomen om vraag van het rietbiotoop door grauwe gans te voorkomen. Het gaat om het plaatsen van ganzenrasten en populatiebeheer.

Voor de groenkolorchis zijn de maatregelen voor trilvenen voldoende, daar profiteert deze soort eveneens van. Voor behoud van het leefgebied van de zeggekorflak is gefaseerd maaien en verwijderen van opslag in het leefgebied nodig. Voor Noordse woelmuis wordt een ontsnipperingsplan opgesteld teneinde leefgebieden van deze soort te verbinden. Met beheermaatregelen als een cyclisch en gefaseerd maai-beheer in het leefgebied van Noordse Woelmuis en het opslagvrij houden van natte rietlanden wordt het leefgebied van deze soorten verbeterd en uitgebreid.

Maatregelen die bijdragen aan een betere waterkwaliteit dragen eveneens bij aan uitbreiding en verbetering van het leefgebied van een groot aantal soorten als gestreepte waterroofkever, platte schijfhoren, gevlekte witsnuitlibel, bittervoorn, kleine modderkruiper, grote modderkruiper en rivieronderpad.

Voor niet broedvogels en de broedvogels snor, rietzanger en ijsvogel zijn geen maatregelen nodig omdat voor deze soorten de instandhoudingsdoelen worden gehaald.

In hoofdstuk 9 worden de kosten en de financiering van de natuurherstelmaatregelen benoemd.

Toetsing huidig gebruik en kader vergunningverlening

Er mogen in het gebied geen activiteiten plaatsvinden die de Natura 2000-doelen voor het gebied in gevaar brengen. Daarom is het huidig gebruik getoetst aan deze doelen. Ook activiteiten buiten de getoetsing van het gebied kunnen een effect hebben op de Natura 2000-doelen (externe werking), deze zijn daarom ook getoetst. Verder is op hoofdlijnen aangegeven hoe nieuwe activiteiten zullen worden getoetst. De effecten van stikstofdepositie zijn beoordeeld voor de activiteiten in de samenhang met de agrarisch gebruik, verkeer en industrie. De resultaten van de toetsing van het huidig gebruik staan in hoofdstuk 5 en in de bijlagen bij hoofdstuk 5.

Uit de toetsing is gebleken dat het huidig gebruik (wonen, werken, verkeer, landbouw en visserij, recreatie, waterbeheer, waterwinning, natuurbeheer, en overige activiteiten zoals faunabeheer en schadebestrijding, beheer van cultuurhistorische elementen en gebruik van drones) geen effect heeft, of dat de effecten te gering zijn dat ze de Natura 2000-doelen niet in gevaar brengen. In sommige gevallen moet men zich wel aan bepaalde voorwaarden houden, om aantasting van de Natura 2000-doelen te kunnen uitsluiten. Van het huidig gebruik dat bijdraagt aan de te hoge stikstofdepositie, kan niet worden toegestaan dat het een effect heeft op de volgende habitattypen: vochtige heide van het laagveengebied, blauwgraslanden, trilvenen, veenmosrietlanden, galigaanmoerassen en hoogveenbossen. Ook is er een effect op de leefgebieden van de zeggekorflak, groenkolorchis. Door het uitvoeren van de maatregelen uit dit beheerplan (zie hoofdstuk 4) kunnen de instandhoudingsdoelen worden gerealiseerd en kan het gebruik worden voortgezet.

Nieuwe activiteiten kunnen een negatief effect hebben op de Natura 2000-doelen voor de Oostelijke Vechtplassen als ze leiden tot:

- Toename van stikstofdepositie op de voor stikstof gevoelige habitattypen en -soorten. De meeste habitattypen in de Oostelijke Vechtplassen zijn gevoelig voor stikstof. De toename moet worden berekend met behulp van het rekenmodel Aerialis; afhankelijk van de omvang
- van de toename moet een vergunning worden aangevraagd of is geen nadere actie nodig
- Verslechtering van waterkwaliteit voor habitattypen of leefgebieden van soorten
- Verdroging van habitattypen of leefgebieden van soorten door bijvoorbeeld ontwatering, peilverlaging of onttrekking van grondwater
- Aantasting of vernietiging van de habitattypen of leefgebieden van Habitat- en Vogelrichtlijnsorten, bijvoorbeeld door betreding, graven of kappen
- Versnippering van de leefgebieden van Habitat- of Vogelrichtlijnsorten
- Verstoring van de leefgebieden van de beschermde Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijnsorten, bijvoorbeeld door toename van licht, geluid of beweging

De inhoud van dit beheerplan kan gebruikt worden voor de zogenaamde voortoets. In veel gevallen zal een voortoets duidelijkheid geven over de effecten van voorgenomen activiteiten. Als op basis van die voortoets effecten niet opt voorhand zijn uit te sluiten, moet nader onderzoek worden verricht en mogelijk een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd. Uit de onderbouwing (‘passende beoordeling’) bij de aanvraag zal moeten blijken dat significante effecten kunnen worden uitgesloten. Vaak kunnen de effecten worden voorkomen door het nemen van ‘mitigerende maatregelen’.

Bij twijfel of een vraag over de vergunningplicht voor de realisatie van een activiteit kan contact worden opgenomen met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord dan wel de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) in de provincie Utrecht (zie paragraaf 6.3).

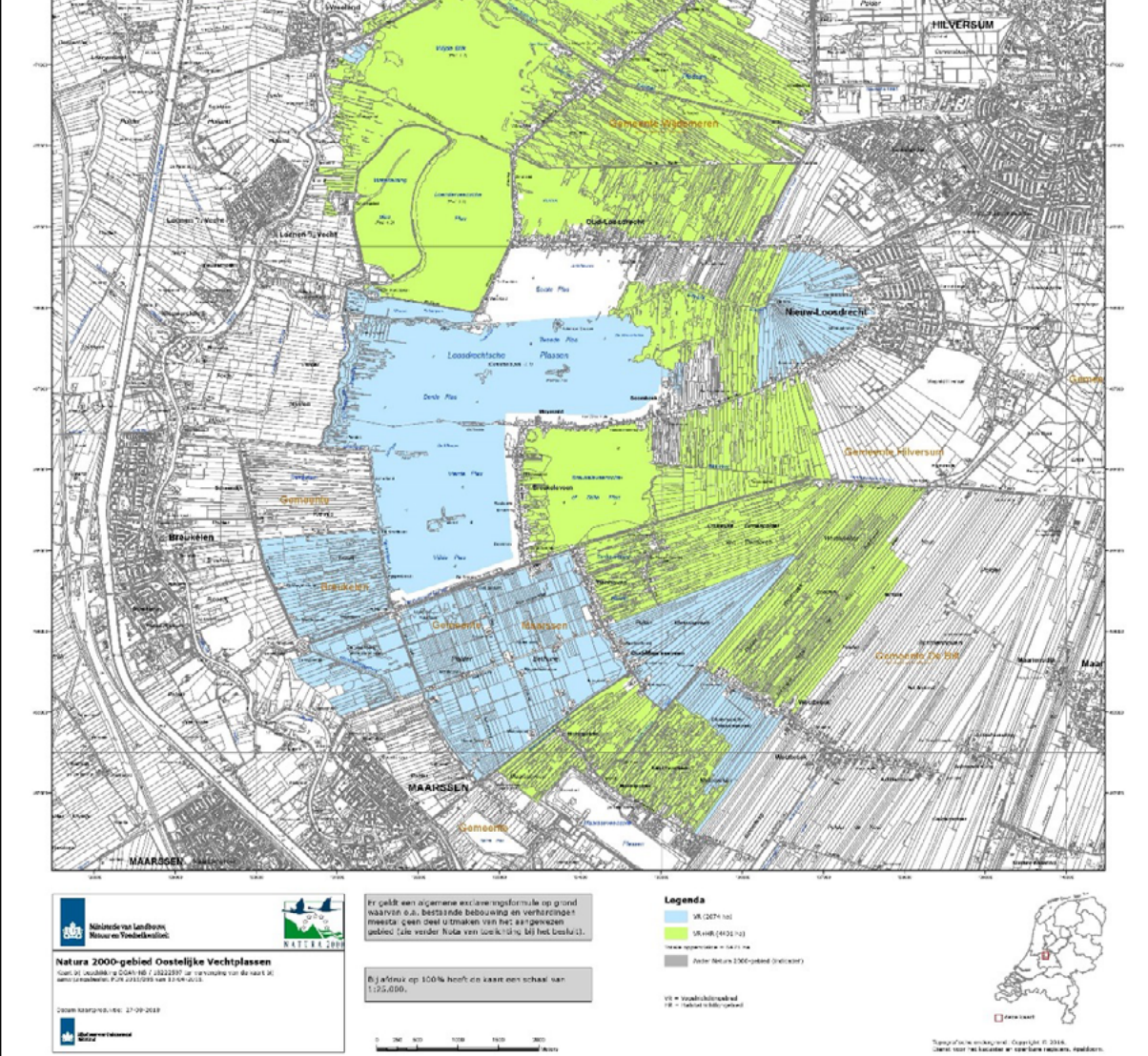
Sociaaleconomische effecten

In hoofdstuk 7 zijn de eventuele sociaaleconomische effecten van maatregelen, huidig gebruik en nieuwe activiteiten beschreven. Er zijn drie sociaaleconomische effecten als gevolg van dit beheerplan.

Handhaving en monitoring

De handhaving die nodig is om de natuur in het Natura 2000-gebied te beschermen is beschreven in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 8 gaat over de monitoringopgave. Het betreft de monitoring van habitattypen en (leefgebieden van) dier- en plantensoorten en de monitoring van de uitvoering en effectiviteit van de maatregelen uit dit beheerplan.

Figuur 1 Begrenzing van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen. Groen is Vogel- en Habitatrichtlijn gebied, blauw is Vogelrichtlijngebied. Kaart horend bij beschikking DGAN-NB / 18222597 (27 september 2018)

Bekijk hier het hele [beheerplan](#)